

FSC-Suomi
info@fi.fsc.org
e.varis@fi.fsc.org

Palaute

7.8.2020

Dnro 250/2020

Asia: Paliskuntain yhdistyksen palaute

FSC-SERTIFIOINNIN STANDARDIN LUONNOS VERSIO 2

FSC Suomi pyytää palautetta FSC-sertifioinnin Suomen metsänhoidon standardin toisesta luonnoksesta. Julkisen kuulemisen jälkeen luonnosta muokataan ja sen pohjalta käydään neuvottelut viimeisestä standardiluonnoksesta, jonka hyväksyy kansainvälinen FSC.

Paliskuntain yhdistys ei ole minkään FSC:n kamarin jäsen, mutta edustaa merkittävää FSC:n sidosryhmää: kaikki Suomen paliskunnat ovat yhdistyksen jäseniä. Yhdistys antoi palautetta kaksi kertaa ensimmäisestä luonnoksesta, eikä toista tässä palautteessa aiemmissa lausunnoissa käsiteltyjä yleisiä asioita.

Poronhoidon perusta ovat yhtenäiset luonnonlaitumet ja porojen maanomistuksesta riippumaton vapaa laidunnusoikeus, joka perustuu poronhoitolakiin (PHL 848/1990 3 §). Metsätalous on merkittävin muun maankäytön muoto, joka vaikuttaa suoraan poronhoidon edellytyksiin, porolaitumiin, porojen laiduntamiseen sekä poronhoitotöiden onnistumiseen. Metsätaloustoiminnassa on siten välttämätöntä ottaa huomioon poronhoidon edellytykset.

Huomiot FSC standardin toisesta luonnoksesta

FSC standardin luonnoksen kohdan 3. alkuperäiskansojen oikeudet -periaatteen alla käsitellään poronhoitoa koskevia indikaattoreita saamelaidun kotiseutualueella. Paliskuntain yhdistys katsoo indikaattoriehdotusten olevan erittäin tarpeellisia ja hyvin perusteltuja.

Seuraavat luonnoksen indikaattorit koskevat poronhoitoa koko poronhoitoalueella. Osaan niistä ehdotamme muutoksia (muutokset korostettu ja yliviiivattu, perustelut indikaattorin alla).

4.1.3 Organisaatio* ~~sallii~~ **kunnioittaa** porojen vapaata laidunnusoikeutta poronhoitoalueella (poronhoitolaki 848/1990 2 §) sijaitsevilla maillaan.

Perustelu: Edellytämme, että edellä oleva kriteeri muutetaan ehdotetulla tavalla. Katsomme, että ehdotukseen kirjattu ”sallia” ei ole linjassa luonnoksen muihin kriteereihin kirjattujen ”oikeuksien kunnioittamisen” kanssa. Kyse on poronhoidon harjoittajien *lakisääteisestä*, ikiaikaisesta nautintaoikeudesta, jonka olemassaoloa maanomistajan on syytä kunnioittaa.

4.1.4 Organisaatio* kunnioittaa poronhoitajien maastoliikenneoikeutta poronhoitoon liittyvissä töissä (maastoliikennelaki 1710/1995 4.2.3 §).

Perustelu: Edellä oleva kriteeri on hyvä tällaisenaan ja osaltaan informoi maanomistajaa olemassa olevasta lakisääteisestä oikeudesta.

4.1.5 Valtion metsiä hoitava organisaatio neuvottelee paliskunnan kanssa suunniteltaessa metsätaloustoimia, joilla voi olla olennaista vaikutusta poronhoitoon (poronhoitolaki 848/1990 53 §). Neuvotteluiden piiriin kuuluvat asiat ja neuvottelujen menettelyt on määritettävä sopimuksella Paliskuntain yhdistyksen kanssa. Indikaattorin* täytyminen tarkoittaa kulloinkin voimassa olevaa sopimusta ja sopimuksen noudattamista.

Perustelu: Edellä oleva kriteeri on riittävä tällaisenaan.

4.1.6 Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella (poronhoitolaki 848/1990 2 §) metsätaloutta on harjoitettava siten, että se ei aiheuta huomattavaa haittaa poronhoidolle. Toteutustavat on määriteltävä Metsähallituksen ja Paliskuntain yhdistyksen välisessä sopimuksessa.

Perustelu: Edellä oleva kriteeri on riittävä tällaisenaan.

4.5.3 Organisaatio* ottaa poronhoidon vaatimukset huomioon metsätaloustoimissa seuraavasti:

- 1) poroaitoja ei rikota ja portit pidetään suljettuna
- 2) maanmuokkausta ~~vältetään ei tehdä~~ talvilaidunalueiden kuivien ja karukkokankaiden jäkälä-~~alueilla~~ **ajkoilla**.
- 3) metsätalouden työt poroerotuspaikkojen välittömässä läheisyydessä suunnitellaan ja toteutetaan siten, että niistä ei aiheudu ~~merkittävää~~ haittaa poroerotukselle tai porojen kuljettamiselle erotusaitaan. Näillä alueilla pieniläpimittaisen puuston raivausta ei tehdä syvän lumen aikana pitkien kantojen välttämiseksi.
- 4) taimikonhoito ja harvennushakkuut tehdään oikea-aikaisesti jäkäläkoivien säilyttämiseksi**

Perustelu: Edellytämme, että kohta muutetaan ehdotetulla tavalla. FSC-sertifioinnissa tulee mennä lakisääteisten oikeuksien kunnioittamista ja olemassa olevia käytäntöjä (sopimus Metsähallituksen kassa) pidemmälle ja aidosti ottaa huomioon asioita, joita poronhoito on nostanut esille metsäkeskustelussa jo pitkään. Poronhoitotöiden onnistuminen tulee taata turvaamalla aitarakenteiden kunto ja porojen turvallinen, häiriötön kuljettaminen erotusaitaan (1, 3). Talvilaitumet ovat yksi elinkeinon minimitekijä, joihin metsätaloustoimilla suoraan vaikutetaan. Kuivien kankaiden maanmuokkaus (2) ei yleensä ole tarpeellista metsän uudistamiseksi. Taimikoiden ja nuorten metsien oikea-aikainen harventaminen (4) on paitsi poronhoidon, myös metsänomistajan oma etu. Oikea-aikaisella harventamisella varmistetaan, että valo pääsee pohjakerrokseen saakka, jolloin jäkäläkoivilla ja muullakin kenttä- ja pohjakerroksen kasvillisuudella on mahdollisuus toipua metsänuudistamisen aiheuttamasta tuhoutumisesta. Poronhoitoalueelle on kertynyt ylitieheitä taimikoita ja nuoria metsiä, minkä ”harvennusvelan” ainakin Metsähallitus myös tunnustaa.

Esitämme lisäksi, että indikaattoreihin lisätään seuraava uusi kohta, joka koskisi valtion metsätaloutta ja suuria yksityisiä metsänomistajia.

4.5.x Valtio ja M-L: Organisaatio ottaa alueen paliskunnan määrittelemät poronhoidolle tärkeät toiminta-alueet huomioon metsätalouden suunnittelussa ja toteutuksessa seuraavasti:

- 1) Tärkeillä toiminta-alueilla suositaan peitteisyyttä ylläpitäviä metsänuudistamismenetelmiä.**

- 2) Tärkeillä toiminta-alueilla taimikon uudistumista seurataan metsälain määrittelemä maksimi-uudistumisaika ja vasta sitten tehdään tarvittavat maanmuokkaustoimenpiteet, mikäli taimikko ei uudistu.**
- 3) Tärkeillä toiminta-alueilla maanmuokkauksissa käytetään keveimpiä mahdollisia menetelmiä.**
- 4) Tärkeillä toiminta-alueilla ei käytetä maanmuokkausmenetelmänä syväaurasta.**
- 5) Tärkeillä toiminta-alueilla vanhat metsät pyritään säilyttämään hakkaamattomina.**

Perustelut: Yllä esitetty kohta koskee poronhoidon tarkempaa huomioon ottamista paliskuntien tärkeiksi katsomilla laidun- tai toiminta-alueilla. Peitteisyyttä ylläpitävät metsänuudistamistoimenpiteet (1) auttavat porolaitumien säilyttämisessä, kun maanpintaa ei tarvitse muokata käsittelyn jälkeen. Myös kevät-talvella ja vaikeina lumitalvina (kuten talvi 2019-20) elintärkeän lupon siirtyminen seuraaviin puusukupolviin turvataan, kun alueelle jää puita hakkuiden jälkeenkin. Maanmuokkausta vaativalla hakkuualueellakin (2), olisi syytä seurata taimikon kehittymistä lain mahdollistaman enimmäisaika, jotta turhilta maata rikkovilta muokkauksilta vältyttäisiin. Useita kertoja on todettu yhteisissä katselmuksissa Metsähallituksen kanssa, että taimikko olisi uudistunut tarvittavasti, mutta ”varalta” oli muokattu. Tämä ei ole metsänomistajallekaan kannattavaa. Keveimpien mahdollisten maanmuokkausmenetelmien käyttäminen (3) niin ikään säästää laidunkasvillisuutta. Syväauraukset (4) eivät ole enää laajasti käytössä oleva menetelmä, mutta joskus sitä vielä poronhoitoalueellakin käytetään. Auratuilla alueilla laidunkasvillisuus tuhoutuu laajasti ja auratut alueet muodostavat kulkuesteen kymmeniksi vuosiksi pohjoisen hitaasti uusiutuvassa luonnossa. Käsitelty metsä ei koskaan enää palaa porolaitumeksi, joka se oli ennen hakkuuta, siksi jäljelle jäävistä luppolaidunalueiden vanhojen metsien hakkuista (5) tulisi luopua kokonaan.

Myös viimeaikaiset tutkimustulokset tukevat yllä esittämäämme. Luonnonvarakeskus (esim. Kumpula ym. 2019) on todennut, että suojelualueiden ulkopuolella olevalla noin kahdella kolmanneksella poronhoitoalueen pinta-alasta (poronhoitoalueen etelä- ja keskiosa sekä osittain myös pohjoisosa) metsätalous on vähentänyt ja pirstonut vanhojen metsien jäkälä- ja luppolaitumia sekä muuttanut laajasti (noin kolmasosa poronhoitoalueen pinta-alasta) metsien rakennetta heikentäen laidunmetsien laatua porojen talvilaitumina. Laajassa eri tutkimuksia käsittelevässä yhteenvedossa (Kumpula ym. 2020) annettiin sen vuoksi seuraavat toimenpidesuosituksukset metsätalouden aiheuttamien vaikutusten vähentämiseksi:

9. Poronhoidon huomioiminen metsätalouden toiminnassa: Metsätalouden osalta suojelualueiden ulkopuolella olevien, poronhoidolle tärkeiden luonnontilaisten vanhojen metsien jäkälä- ja luppolaidunalueiden säästäminen tai varovainen käsittely säästäisi poronhoidolle tärkeitä talvilaidunalueita. Laidunmetsiin soveltuvien, metsän peitteisyyttä, monipuolista ikärakennetta, kerroksellisuutta ja mosaiikkimaisuutta ylläpitävien jatkuvan kasvatuksen metsänkäsittelymenetelmien kehittäminen ja laajempi käyttöönotto toisi laaja-alaisempia hyötyjä poronhoidolle pidemmällä aikavälillä. Talousmetsissä tulisi myös kiinnittää huomiota hakkuutähteiden ja liian tiheiden taimikoiden porotaloudelle aiheuttamiin haittoihin sekä pyrkiä mm. harvennuksilla ja hakkuutähteiden keruulla vähentämään niitä.

10. Neuvottelu-, tiedonsiirto ja vuorovaikutusjärjestelmien kehittäminen metsätalouden suunnittelussa: Metsätalouden ja porotalouden välisiä neuvottelu-, vuorovaikutus-, tiedotus- ja tiedonsiirtojärjestelmiä tulisi pyrkiä kehittämään. Mm. tiedonsiirto ja palautteenantomahdollisuus niin metsänkäsittelysuunnitelmista kuin poronhoidon alueista ja toiminnasta nopeutuisi ja helpottuisi entisestään paikkatietopohjaisten järjestelmien sekä niihin luotujen aineistojen ja työkalujen avulla. Mm. leimikoiden suunniteluista tulisi hyvissä ajoin lähettää tiedot paliskuntaan, jotta se voi antaa palautetta kyseisestä kohteesta ja jotta hakkuuta voidaan suunnitella yhdessä. Erityisellä poronhoitoalueella hakkuu- ja maanmuokkaustavat – tai maanmuokkauksesta pidäytyminen – tulee valita siten, että ne tukevat parhaalla mahdollisella tavalla poronhoidon tavoitteita.

6.5.4 Organisaatio* rajaa erityiskohteita, joilla on erityistä merkitystä metsäekosysteemin monimuotoisuuden tai metsien rakenteen monipuolistamisen kannalta. Yhdessä metsätalouden ulkopuolisten alueiden kanssa osuuden on katettava vähintään 10 % metsämaasta. Kohteet ovat pysyviä, ellei määritelmässä toisin todeta.

Tällaisia kohteita ovat:

j) poronhoidon erikoiskohteet, joilla toimenpiteitä on rajoitettu paliskunnan kanssa yhdessä sopien tai periaatteen 3 mukaisesti rajoitetun metsätalouden alueet

Perustelu: Edellä oleva kriteeri on hyvä. Yhdistys soisi tällaisten paliskuntien kanssa sovittujen kohteiden olevan nykyistä laajemmin metsätaloustoimijoiden käytössä.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

Viitteet:

Kumpula, J., Siitari, J., Siitari, S., Kurkilahti, M., Heikkinen, J. & Oinonen, K. (2019). Poronhoitoalueen talvilaitumet vuosien 2016–2018 laiduninventoinnissa – Talvilaidunten tilan muutokset ja muutosten syyt. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 33/2019, Luonnonvarakeskus ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki 2019. 86 s.

Kumpula, J. & Siitari, S. (Toim.) 2020. Kestävä biotalous porolaitumilla -hankkeen osaraportit, johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 29/2020. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 98 s.

ma/ao